

18. Етнонаціональні процеси в Україні: історія і сучасність / О.Б. Беренштейн, Н.А. Зіневич, В.Г. Зінич та ін.; За ред. В.І. Наулка. – К., 2001.
19. О внесении изменений и дополнений в Закон Российской Федерации «Об образовании»: Федер. закон принят Гос. думой 12 июля 1995 г. – М., 1998.
20. Українці в Євразії: Чисельність і розміщення за переписами 1897-1990 рр. – К., 2002.
21. Преграды гуманитарному развитию. Сравнительный анализ развития русской культуры на Украине и украинской культуры культуры в России // Независимая газета. – 1998. – №9.
22. Солодкий С. Имплантация (опыт выживания украинцев в Сибири) // День. – 2002. – 24 грудня.
23. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф.5233: Адміністрація Президента України. – Оп.1: Листування Президента України з громадськими і політичними організаціями, рухами, творчими спілками. – Спр.62.

Иванова Е. Н. Языково-образовательные проблемы украинского меньшинства в Российской Федерации и русского меньшинства в Украине (90-е гг. XX столетия)

Статья посвящена языково-образовательным проблемам русского меньшинства в Украине и украинского меньшинства Российской Федерации. Дан анализ обеспечения языково-образовательных потребностей русских в Украине и украинцев в Российской Федерации. Приведены статистические и фактические данные, дается сравнение разнохарактерных взглядов учёных-исследователей обеих стран, Российской Федерации и Украины. Освещено состояние обеспечения образованием (всех уровней) русских в Украине и украинцев в Российской Федерации.

Ключевые слова: меньшинство, язык, образование, проблемы, Российская Федерация, Украина.

Ivanova O. M. The Linguistic and Educational Problems of Russian Minority in Ukraine and Ukrainian Minority in Russian Federation (the 90th years of XX century)

The article is about to linguistic and educational problems of Russian minority in Ukraine and Ukrainian minority in Russian Federation (the 90th years of XX century). The status of Russian minority in Ukraine and Ukrainian minority in Russian Federation is analyzed. The statistical and actual facts are given, various points of view of the researchers of both countries, Russian Federation and Ukraine, are compared. The state of providing the education at (all levels) of Russians in Ukraine and Ukrainians in Russian Federation is highlighted.

Key words: minority, language, education, problems, Russian Federation, Ukraine.

УДК 94:378(=161.2)(477.7)

Л. Л. Ковач

МОВНО-ОСВІТНЯ СИТУАЦІЯ В АВТОНОМНІЙ РЕСПУБЛІЦІ КРИМ: ТЕНДЕНЦІЇ ОСТАННІХ РОКІВ

У статті проаналізовано ситуацію в мовно-освітній сфері Автономної Республіки Крим, виявлено проблеми та основні тенденції її розвитку. Показано діяльність державних органів влади України, АРК, громадських та міжнародних організацій у задоволенні мовних та освітніх потреб національних груп Кримської автономії. Подано рекомендації щодо підвищення ефективності державної мовно-освітньої політики в регіоні.

Ключові слова: Автономна Республіка Крим, мовна ситуація, освіта, державна мовна політика, національні відносини.

Автономна Республіка Крим (АРК) є особливим регіоном України. Цю особливість визначають: історичні, соціальні та політичні наслідки насильницької депортації кримськотатарського народу і представників інших національностей, їхнє повернення та облаштування на рідних землях, інтеграція в українське суспільство, мовна, культурна, релігійна та етнополітична самоідентифікація населення автономії. Демографічна складова: населення Кримського півострова здавна було і сьогодні залишається багатонаціональним за своїм складом. За даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року тут проживає 2024000 осіб, серед яких є представники понад 125 національностей. Разом із цим, поліетнічність автономії відносна, бо частка трьох основних етносів – росіян (1180441 осіб, або 58,3%), українців (492227 осіб, або 24,3%) і кримських татар (243433 осіб, або 12,1%) складає майже 95%. Інші 5% припадають на решту національностей. Проте лише невелику частку з них можна вважати помітними групами національних меншин. До них слід віднести білорусів (29,2 тис. осіб), татар Сибіру і Поволжя (11 тис.), вірмен (8,7 тис.), євреїв (4,5 тис.), азербайджанців (3,7 тис.), греків і корейців (по 2,8 тис.), німців (2,5 тис.), болгар (1,8 тис.), караїмів (670 осіб), кримчаків (204 особи) [1].

Особливістю останніх років стало подальше розширення списку національностей суто іммігрантського походження, в основному з числа біженців і колишніх студентів кримських вузів: албанців, арабів, афганців, в'єтнамців, індусів, китайців, курдів, а також появу в етнічній палітрі французів (8 осіб), американців (43), шведів (4), голландців (8) і навіть одного англійця.

Крим єдиний регіон України, де в складі населення переважають росіяни: їхнє співвідношення до українців становить 2,39 до 1. Домінування етнічного російського населення доповнюється культурною та політичною русифікацією представників інших народів, включно з українцями. Значна кількість представників етнічних груп Криму настільки зрусифіковані, що це наклало свій відбиток на їхній мовній

самоідентифікації. В першу чергу це стосується білорусів, євреїв, німців та інших. Так, як свідчать дані Всеукраїнського перепису населення 2001 р., російську мову рідною визнало 97% євреїв Криму, 89% німців, 82% білорусів, 79% корейців, 78% болгар, 73% греків та 61% українців. Загалом російську мову вважають рідною 23% неросійського населення регіону. Такі рецидиви тоталітарного мислення, світосприйняття, вважає О. Калакура, залишаються головною перепоною як національного відродження, так і вільного культурно-освітнього розвитку кожної етнічної групи автономії. «Полілінгвізм, двомовність – знання і спілкування державною мовою та мовою більшості оточуючого населення, – зазначає автор, – загалом вважається явищем закономірним, природним, але мовне поглинання малих етнічних груп, нав'язування мови спілкування як рідної веде до розмивання їхньої ідентичності. Якщо б процеси продовжували розвиватися в цьому ключі, то наступним кроком після втрати мовної ідентифікації могла б стати етнічна» [2, с.481].

Об'єктивний аналіз процесів, явищ та подій, що мають місце в мовній та культурно-освітній сфері Кримської автономії має за мету поглибити розуміння етнополітичних процесів, які тут відбуваються, сприяти розробці виваженої державної етнополітики та відповідної нормативно-правової бази спрямованих на вирішення проблем існуючих на півострові.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних завдань:

– проаналізувати діяльність центральних органів державної влади України, заходи владних органів АРК, участь державних, громадських та міжнародних організацій автономії у реалізації програм, спрямованих на розвиток культури та освіти народів Криму на сучасному етапі;

– з'ясувати мовно-освітню ситуацію в автономії;

– на підставі одержаних результатів визначити шляхи оптимального мовно-культурного та освітнього розвитку населення регіону у найближчій перспективі.

Огляд наявної літератури присвяченій проблемам Криму засвідчує, що ключовою темою більшості досліджень виступає питання повернення депортованих в минулому кримських татар на історичну батьківщину, їхнє матеріальне та соціальне облаштування. Ґрунтовний аналіз основних складових цієї проблеми міститься, зокрема, в роботах І. Прибіткової, В. Возґріна, Р. Ільєсова та двох монографічних дослідженнях – колективній праці – «Крымские репатрианты: депортация, возвращение и обустройство» (авт. колектив: О. Габрієлян, С. Єфімов, В. Зарубін та ін. – Сімферополь, 1998) та праці Ю. Тищенко і В. Піховшика «Повернення кримських татар. Хроніка подій» – К., 1999 [3].

Багато дослідницької уваги також приділяється аналізу політичних процесів в Криму, зокрема, чинників, що визначають їх характер, перебіг та спрямованість. Насамперед це праці В. Чумака, О. Кривицької, Д. Базіва, В. Кулика, А. Нікіфорова [4].

Помітним внеском у наукове осмислення специфіки та тенденцій етнополітичного розвитку Криму стала монографія В. Котигоренка [5]. Її автор аналізує історичні витоки, причини та чинники колізій у динаміці суспільно-політичних відносин в АРК. Досліджує відносини між різними етнічними сегментами кримського загалу, їхніми громадськими організаціями. Увагу привертають пропозиції автора монографії щодо вдосконалення правових засад формування представницької влади автономії, реального забезпечення прав осіб, які повернулися й повертаються з місць депортації та їхніх нащадків, легітимації їхніх представницьких органів, суспільного статусу тощо.

Найбільш комплексне висвітлення процесів історичного та етнополітичного розвитку Криму ХХ – початку ХХІ ст. містить колективна монографія співробітників Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України «Крим в етнополітичному вимірі» (авт. кол.: М. Панчук (керівник), Г. Бекірова, В. Ганевич, О. Галенко та ін. – К.: Світогляд, 2005. – 533 с.). В ній, зокрема, з'ясовано причини, перебіг та наслідки примусової депортації кримськотатарського народу, вірмен, болгар, греків та німців у роки Другої світової війни, політико-правові аспекти їхнього повернення на батьківщину та інтеграцію в українське суспільство. Досліджено соціально-економічний стан та культурно-освітній розвиток етнічних громад Криму в незалежній Україні, узагальнено набутий досвід міжетнічного та міжконфесійного діалогу.

Сьогодні в Україні діє кілька програм покликаних забезпечити життєво необхідні умови для повноцінного культурного та національного розвитку народів Криму. Основними з них є: «Державна програма розселення та облаштування депортованих кримських татар і осіб інших національностей, що повернулися на проживання в Україну, їх адаптація та інтеграція в українське суспільство на період до 2010 року», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2006 р. №637. Програма цілком фінансується з державного бюджету України і координується Державним комітетом України у справ національностей і релігій, а в Криму – Державним комітетом у справах національностей та депортованих громадян. У 2008 році на її виконання було виділено 714208 грн., із них 43739 – на соціально-культурні заходи (включають видатки на матеріальну допомогу для завершення будівництва житла, компенсацію за проїзд і перевезення багажу, сприяння розвитку культури, освіти, засобів масової інформації). Також діють Державна програма соціально-економічного розвитку АР Крим на період до 2017 року та Програма облаштування і соціально-культурного розвитку депортованих громадян в Автономній Республіці Крим на 2006 – 2010 роки, здійснювана за рахунок коштів бюджету АР Крим.

Крім цього Держкомнацрелігій організаційно й фінансово сприяє відзначенню днів культури репатріантів, пам'ятних дат, релігійних та обрядових свят. Проводяться масштабні культурно-мистецькі акції, надається фінансова підтримка засобам масової інформації, що друкуються або видаються мовами репатріантів.

На виконання постанови Ради міністрів АРК від 26 липня 2005 р. №328 «Про заходи щодо збереження історико-культурної спадщини кримських караїмів і кримчаків на 2005 – 2007 роки» здійснено заходи з розвитку етнокультурного Центру кримчаків у м. Сімферополі, профінансовано видання альманаху «Кримчахлар», словника караїмської мови, караїмської народної енциклопедії, караїмського народного календаря. За сприяння Республіканського комітету зі справ національностей і депортованих громадян у Кримському етнографічному музеї створена експозиція, що постійно діє – «Мозаїка культур народів Криму» [6].

Велику роль у реалізації програм збереження та відродження національних культур в АРК відіграють громадські організації та просвітницькі центри. Помітною активністю відзначаються національно-культурні товариства азербайджанців (м. Ялта), вірмен (м. Сімферополь), болгар (м. Білогірськ), грузин (м. Сімферополь), німців (м. Сімферополь). Окремо виділимо діяльність Асоціації кримських караїмів «Кримкарайлар», створеної у 1989 році. Завдяки активній роботі членів асоціації відбувається відродження самосвідомості народу, його релігії та культури.

Заслугове на увагу велика подвижницька робота благодійних організацій та фондів у справі відродження етнічної культури. Зокрема, Міжнародної організації з міграції, фондів «Відродження», «Євразія», «Замзан», міжбласної асоціації «Арраїд» (з арабської – «той, хто попереду»), Фонду досліджень і підтримки корінних народів Криму, фонду «Москва – Крим», інших міжнародних організацій та фондів, діяльність яких спрямована на облаштування репатріантів в АРК, в тому числі розв'язання культурних вузлів суспільного життя. Так, завдяки програмі TASIC Міжнародного фонду «Відродження», Одеської філії Грецького фонду культури та уряду Греції в с. Чернопілля створено культурно-етнографічний центр «Карочель», де щорічно, 3 червня проходить «панаір» – свято св. Костянтина й Олени, на який збираються всі греки Криму [7, с.79]. При підтримці благодійних фондів діють грецька бібліотека, бібліотека російського культурного центру, юнацька бібліотека в Євпаторії.

За офіційними даними виконавчих комітетів міських рад і районних державних адміністрацій, на початок 2008 року на постійне місце проживання в АРК повернулися й були зареєстровані близько 265 тис. кримських татар і близько 4,7 тис. депортованих вірмен, болгар, греків та німців, що становить, відповідно, 98,4% та 1,6% від загальної кількості репатріантів [8].

У зв'язку з цим слід нагадати, що протягом 1941-1944 років з території Криму було депортовано близько 393 тис. осіб серед яких, за різними джерелами, від 183566 до 188626 осіб становили кримські татари, 12422 болгар, 15040 греки, 9621 вірмени. Найбільше постраждали німці. Тільки в період з 15 серпня по 9 вересня 1941 року із Криму у Ставропольський край було виселено понад 50 тис. представників німецької національності, а разом з особами, які перебували з ними у шлюбі – 61184 осіб [9, с.200,202]. До війни це була друга за чисельністю після кримських татар етнічна група Кримського півострова.

Порівнявши ці показники з кількістю сьогоденних репатріантів отримуємо відповідний «коефіцієнт репатріації»: для кримських татар він становить 128% для решти, у сукупності – 4,59%. Висновок очевидний: для переважної більшості депортованих вірмен, болгар, греків та німців повернення на історичну батьківщину так і не відбулося.

Хоча чисельність цих етнічних груп робить їхні проблеми менш помітними, ніж у кримських татар, вони не повинні залишатися поза увагою та підтримкою держави. Виокремлення якогось одного з компонентів етнічної мозаїки, надання йому переваги, порівняно з іншими групами, має дестабілізуючий потенціал і є конфліктонебезпечним для політичної ситуації. Міжнаціональний спокій та гармонію міжнаціональних відносин, як свідчить світова практика, здатні забезпечити лише розумний баланс інтересів та захист прав кожного окремого громадянина.

В Криму, на жаль, такий паритет відсутній. Російська мова на території автономії продовжує залишатися основним засобом спілкування в усіх сферах суспільного життя місцевого населення. Виховний процес у дитячих дошкільних установах і освіта в навчальних закладах здійснюються переважно російською. Наклади газет українською, кримськотатарською та іншими мовами не перевищують 5% від їх загальної кількості. Державна телерадіокомпанія «Крим» і комерційні телерадіокомпанії основний обсяг передач ведуть російською мовою. У Криму з чотирьох державних театрів два (Кримський академічний російський драматичний театр ім. М. Горького і Республіканський ляльковий театр) здійснюють роботу виключно російською, а Кримський український музичний і Кримськотатарський музично-драматичний театри – частково. З понад 400 бібліотек тільки в 6 переважає література українською й кримськотатарською мовами.

Водночас російські громадські організації Криму досить болісно сприймають тенденції до скорочення російського культурного й мовного простору, вбачаючи в цьому елементи дискримінації, недотримання норм міжнародного права. При цьому збереження радянського рівня русифікації освіти обґрунтовується особливою цінністю російської культури як зразка досконалості та патріотизму. Натомість, українські й кримськотатарські організації активно вимагають підвищення ролі державної мови в автономії, визначення статусу кримськотатарської мови, відкриття нових шкіл із українською та кримськотатарською мовами навчання. Аналогічно щодо розвитку власної культури та освіти рідною мовою діють й інших етнічні громади Кримського півострова.

Так, у серпні 2007 року до різних гілок і структур центральної влади звернулися із заявою керівники семи громадських організацій із Сімферополя, Бахчисарая, Євпаторії, які стверджували, що в Криму не забезпечуються права українців, кримських татар, росіян, представників інших національностей, які бажають навчати своїх дітей державною українською мовою: «Констатуємо факт, що Кримська програма

розвитку освіти державною мовою на 2003-2007 роки не виконана. Натомість, щоб вирішувати питання державної освіти, місцеві органи влади декларують суспільству, що в Криму немає бажаних навчатися державною мовою». Автори заяви підкреслюють, що 7 шкіл з українською мовою навчання (з 641 школи) такими є здебільшого на папері. Наприклад, Долинська загальноосвітня школа Бахчисарайського району вважається школою з українською мовою навчання, насправді ж там лише 4 такі класи, але в них більшість предметів викладають російською.

У м. Севастополі, де українці становлять майже четверту частину населення, навчання українською мовою ведеться лише в 1 із 67 загальноосвітніх закладів. Із 70 дитячих садків, за даними міськдержадміністрації, лише 9 «здійснюють свою діяльність з пріоритетним вихованням і навчанням дітей українською мовою». Незважаючи на наведені цифри, керівництво Севастопольської міської державної адміністрації стверджує, що «мережа шкіл і дошкільних закладів з українською мовою навчання на цей час оптимальна, відповідає національному складу і задовольняє попит україномовного населення міста» [10, с.107-108].

В жодному з десятків кримських вузів викладання також не ведеться українською мовою. І якщо навіть випускники українських шкіл і бажать продовжити освіту українською мовою, їм доведеться або миритися з тим, що вони отримають вищу освіту недержавною мовою, а тому не будуть конкурентоздатними на ринку праці, або ж вимушені навчатися за межами Криму. Тобто, сьогодні громадяни України в Криму позбавлені свого конституційного права отримати освіту українською мовою.

Не менш складною в АРК, є ситуація із задоволенням мовно-освітніх потреб кримських татар. У 2006/2007 навчальному році тут діяло 14 шкіл з кримськотатарською мовою навчання – 3345 учнів, 35 – з двома (російською і кримськотатарською) – 16 156 учнів, як предмет кримськотатарську мову вивчало 21 562 учнів [11, с.58-59].

Щорічний набір студентів до Таврійського національного університету ім. В.Вернадського, Сімферопольського державного університету (СДУ) та Кримського державного індустріально-педагогічного інституту (КДІПІ) за спеціальністю «кримськотатарська мова і література» становить по 50 осіб на денне і заочне відділення. Проте й тут, через нестачу спеціалістів, які вільно володіють кримськотатарською мовою, викладання ряду дисциплін ведеться російською мовою.

Гостро стоїть питання про підготовку молодих вчених через аспірантуру. У СДУ щороку виділяється одне місце, іноді два. У КДІПІ аспірантури немає і відсутні фінансові можливості для оплати навчання своїх викладачів в аспірантурі СДУ. Цього вочевидь не досить не тільки для забезпечення вищих учбових закладів професорсько-викладацьким складом, від чого залежить рівень та якість національної освіти в середній школі, а й розвитку самої кримськотатарської культури.

Щоб покращити ситуацію, для молоді, яка бажає займатися науковою роботою, слід створити сприятливі умови: виділити місця до аспірантури, виплачувати стипендію, достатню для проживання, і, більше того, таку, яка б стимулювала наукові прагнення молодих людей. Спеціальну аспірантуру з кримськотатарської мови і літератури можна було б відкрити при Науково-дослідному інституті кримськотатарської мови і літератури. Такий інститут існував в Криму до війни. В даний час на території автономії діє філія Інституту сходознавства НАН України, проте кримськотатарська тематика в планах його роботи взагалі відсутня, а в штаті співробітників немає жодного кримського татарина.

Представники інших менш чисельних національностей півострова: болгари, вірмени, греки, німці та інші мають можливість вивчати рідну мову та культуру свого народу лише у недільних школах. В Криму функціонує 5 вірменських недільних шкіл, 4 – болгарські, 2 – єврейські, 2 німецькі, по одній угорській, чеській, білоруській, литовській, естонській та караїмській.

Отже, викладений матеріал дає підстави для висновку, що проблеми забезпечення конституційних прав громадян України на отримання освіти рідною мовою, вільного національно-культурного розвитку в автономії залишаються невирішеними. Мають місце випадки необґрунтованої відмови громадянам Республіки у відкритті шкіл та класів з рідною мовою навчання, не завжди раціональним є використання коштів державного бюджету. Міністерство освіти АРК та районні відділи освіти на місцях обмежуються лише збором статистичних даних, а невідкладні проблеми, пов'язані з покращенням кадрового забезпечення навчальних закладів, зміцненням їх матеріальної бази не розв'язуються. Сучасна ситуація, що склалася у Криму, стан української мови, рівень її викладання, володіння нею, не влаштовує більшість громадян і має стати викликом для органів державної влади. Виконання Конституції України, за якою державною мовою є українська, гарантується вільний розвиток, використання і захист російської та інших мов національних меншин, – це реальний напрям формування української політичної нації.

Джерела та література

1. Національний склад населення України та його мовні ознаки за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 р. / За ред. О.Г. Осауленка. – К., 2003.
2. Калакура О. Культурно-освітня ситуація в АРК // Крим в етнополітичному вимірі. – К., 2005.
3. Возгрін В. Кримські татари: дискримінація, наслідки тліючого конфлікту // Проблеми міграції. – 1998. – №2; Прибыткова І. Правовые и гуманитарные проблемы реинтеграции ранее депортированных в Крыму. Аналитический доклад. – К., 1999; Ильясов Р. Кримськотатарська проблема: реалії і перспективи // Кримськотатарське питання. – Сімферополь, 1999. – Ч.4 (8).
4. Базив Д. Геополитическая стратегия Украины. – К., 2000; Никифоров А. Специфика Крымского региона в политическом пространстве Украины // Регіональні проєкції державної політики: Зб. наук. праць Кримського філіалу НІСД. – Т.1. – Сімферополь, 2003; Кривицька О. Кримська проблема у контексті міжетнічних і державно-правових

- відносин // Исторический опыт межнационального и межконфессионального согласия в Крыму. – Симферополь, 1999; Кулик В. Зовнішнє втручання у внутрішні етнополітичні конфлікти: участь Верховного комісара ОБСЄ з питань розв'язання кримської та кримськотатарської проблеми // Національна інтеграція в полікультурному суспільстві: український досвід 1991-2000 рр. – К., 2000; Чумак В. Україна і Крим: феномен на межі Європи та Сходу. – К., 1995.
5. Котигоренко В. Етнічні протиріччя і конфлікти у сучасній Україні: політичний концепт. – К., 2005.
 6. Державний комітет України у справах національностей та релігій. Соціально-культурні заходи спрямовані на виконання в 2008 р. Програми розселення та облаштування депортованих кримських татар та осіб інших національностей, що повернулися на проживання в Україну, їх адаптація та інтеграція в українське суспільство на період до 2010 р. // <http://www.scpm.gov.ua/control/ukpublish/article>.
 7. Араджіоні М. Греки Криму: історія і сучасне становище (етнокультурна ситуація та проблеми етнополітичного розвитку / за ред. В. Григор'янца. – Симферополь, 2005.
 8. Державний комітет України у справах національностей та релігій. Про стан розвитку міжнаціональних відносин і забезпечення прав національних меншин в Автономній Республіці Крим // www.scpm.gov.ua/control/ukpublish/article.
 9. Національні меншини України у ХХ ст.: політико-правовий аспект. – К., 2000.
 10. Марусик Т., Кошова Н. Інфраструктура задоволення мовних потреб громадян та її функціонування // Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом. – К., 2008.
 11. Табачник Д., Попов Г., Пилипенко Т. Національні меншини України: етнокультурний вимір. – К., 2007.

Ковач Л. Л. Языковая и образовательная ситуация в Автономной Республике Крым: тенденции последних годов

В статье проанализировано ситуацию в языковой и образовательной сфере Автономной Республики Крым; выявлены проблемы и основные тенденции ее развития. Показано деятельность государственных органов власти Украины, АРК, общественных и международных организаций в обеспечении языковых и образовательных потребностей национальных групп Крымской автономии. Даны рекомендации по улучшению эффективности государственной языковой и образовательной политики в регионе.

Ключевые слова: Автономная Республика Крым, языковая ситуация, образование, государственная языковая политика, национальные отношения.

Kovach L. L. The linguistic and educational situation in the Autonomous Republic of Crimea: tendencies of the last years

The article deals with the analysis of situation in the linguistic and educational sphere of the Autonomous Republic of Crimea. It is brought to light the problems and tendencies of developments. The activities of authorized bodies of Ukraine, authorized bodies of the Autonomous Republic of Crimea, the role of social organizations in satisfy the educational and linguistic necessities of the Crimea's nationalities are shown. It's given recommendations how to improve language and educational policy more effective.

Key words: Autonomous Republic of Crimea, language situation, education, state language policy, national relations.

УДК 94:323.15–054.57(=162.1)(477.63)

Н. Г. Мосюкова

ПОЛЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МЕНШИНА ДНІПРОПЕТРОВСЬКА В РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ: ЕТНОКОНФЕСІЙНА СКЛАДОВА

У Дніпропетровську існує польська спільнота, яка є не найбільш численною в Україні, але діяльність у місті помітна. Переважна більшість поляків сповідує католицизм. Католицька віра і боротьба за повернення костьолу, яким незаконно до 2009 року володіла американська компанія, об'єднали поляків Дніпропетровська.

Ключові слова: національна меншина, католицизм, поляки, костьол, релігійні організації, етнос, національні відносини.

Населення України з давніх-давен складалося з різних національних груп. Утворення незалежної України, демократичні перетворення, які в ній відбувалися, сприяли зростанню етнічної самосвідомості, зумовили рух національних меншин до самоорганізації та етнічної ідентифікації, визначення свого місця в суспільстві, культурного відродження, вивчення рідної мови, створення національно-культурних товариств та об'єднань. В умовах такого етнічного ренесансу завданням держави є забезпечення гармонійного співіснування громадян України різних національностей, їхнього вільного етнокультурного розвитку. З розмаїття етнічних культур формується єдиний загальнодержавний культурний простір. Одним з етносів, чисельність якого в Україні перевищує сотисячну межу є поляки. Саме про цю національну меншину піде мова в даному дослідженні. Більша частина поляків сповідує католицизм.

Національне питання, а також питання релігії є одними з найважливіших у будь-якому суспільстві. Важливо не тільки створювати умови для розвитку національних меншин, а і вивчати проблеми походження, виникнення, психології етносів. Нові реалії, що склалися після розпаду СРСР, дозволили розглянути означені вище питання всебічно і неупереджено. Початок ХХІ ст. став досить плідним в плані дослідження міжетнічних відносин, особливостей перебування польської спільноти на українських землях, становища Католицької церкви в Україні. Так, у 2006 р. була видана книга «Релігія і нація в суспільному житті України й світу», в якій було висвітлено такі цікаві питання, як функції та роль релігії в етнічних